

MAGYARÁG

1939. Julie 24

2 lei

VIII. No. 20

Tulajdonos és felelős kiadó:
ÖZV. PÁSZTOR EDÉNE

Alapította: **PÁSZTOR EDE**

Felelős szerkesztő:
Dr. ZOLTÁN JENŐ

Bejegyezve: Tribunalul Bihor Ordonanța No. 15—1933. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, Piața Mihai Viteazul Viteazul 4.

Megkezdődtek a német-szovjet kereskedelmi tárgyalások

(Berlin.) A Tass szovjet távirati iroda jelentése szerint megindulnak ismét a kereskedelmi tárgyalások Németország és a Szovjet között. A tanácskozások színhelye Berlin.

Elszakadási propagandát üznek az olaszok a jugoszláviai macedonok között

(Szófia.) A bulgár sajtó kimerítően foglalkozik azzal a propagandával, amelyet az olaszok Albánia elfoglalása után a macedonok között kifejtenek. Mint ismeretes, a macedonok helyzete Jugoszláviában nem a legkedvezőbb, bár Albánia elfoglalása óta némileg javult. Az olaszok ugyanis a macedonok körében, akik az

albán határ mentén laknak nagyobb tömegben, hatalmas propagandát fejtenek ki, azt ígérve, hogy olasz fenhatóság alatt nemzeti autonómiát élvezhetnek. A jugoszláv kormány ezt a propagandát akarja most a macedonoknak nyújtott könnyítésekkel kiegyensúlyozni. Belgrádnak ezirányú tevékenységét nagyban támog

gatja Szófia is, amelynek szintén nem érdeke, hogy a jugoszláviai macedonok között megerősödjék az olasz befolyás.

(Róma.) A római angol nagykövet látogatást tett a Spanyolországból hazatért Ciano gróf olasz külügyminiszternél. A látogatásnak kizárólag udvariassági jellege volt.

A lengyel főbiztos közölte a danzig szenátus elnökével, hogy a lengyel határőrök fegyvereiket fogják használni

(Danzig.) Lengyel körökben nagy felháborodási váltott ki az a hír, amely arról számolt be, hogy a danzig német rendőrség egy órai időszakra letartóztatta Szubofinszky ezredest, aki a lengyel főbiztos mellé, mint katonai

altasé volt beosztva. Az ezredes a kikötőben motorhajón tett körutat, amikor a letartóztatás megtörtént. A lengyel főbiztos erőiesen tiltakozott, kormánya utasítására, az ezredes letartóztatása ellen. A lengyel főbiztos ugyancsak

tiltakozott. Viikievics lengyel vámőr meggyilkolása miatt. A lengyel főbiztos közölte a danzig szenátus elnökével, hogy a lengyel határőrök fegyverhasználatra kaptak utasítást, határsértés eseteire.

Elkoboztatta a magyar kormány Lajos Iván pécsi egyetem tanár németellenes könyvét

Eljárás indult a könyv szerzője ellen

(Budapest.) Nemrégiben a magyar könyvpiacra feltűnési keltő munka jelent meg. A könyv szerzője a pécsi származású Lajos Iván volt, aki könyvében Németország jelenlegi helyzetével foglalkozott s ennek kapcsán határozott véleményt nyilvánított abban az irányban, hogy a mennyiben Németország hábo

rus konfliktusba sodródik, az végzetes kihatással lesz a német birodalomra, amelynek hadereje egy új háborúban feltétlenül alul marad. Ezzel párhuzamosan Lajos Iván azt a következtetést vonta le, hogy a túlzott német befolyás nemcsak hogy veszélyezteti Magyarországot függetlenségét, de egy veszített hábo

szág oldalán igen súlyos következményeket vonhat maga után. Lajos Iván könyvét adatokkal támogatja alá. A könyv Magyarországon nagy feltűnést keltett s az első támadást Milotay István, az ismert németbarát közíró indította meg Lajos Iván ellen. E munkának egyébként olyan nagy volt a hatása, hogy Csáky Ist

ván gróf magyar külügyminiszter szükségesnek találta a maga részéről, hogy nyilatkozzék. Ezt a nyilatkozatot annak idején részletesen közöltük s a nyilatkozat lényege az volt, hogy a magyar kormány továbbra is kitart a német kapcsolatok mellett s éppen ezért az illetékes körök elhatározták, hogy minden olyan törekvéssel szemben, amely azt célozza, hogy a német-magyar szövetségi viszonyt megzavarja igen erősen eszközökkel lépnek fel.

Ennek következménye volt azután az, hogy a magyar igazságügyminiszter, — az újabb jelentések szerint, — utasította a pécsi vizsgálóbíró ságot arra, hogy tegyen indítványt a pécsi ügyészségnek Lajos Iván könyvének elkobzására s a szerző elleni bünvádi eljárás megindítására. A vizsgálóbírói indítványt a pécsi ügyészség magáévá is tette és ennek alapján Lajos Iván könyvének elkobzása meg is történt, illetve folyamatban van. Ugyancsak folyamatban van a szerző elleni bünvádi eljárás is.

Elfoglalták a japánok Csung-Kinget

(London.) A Távolkeletről érkező jelentések szerint a japán csapatok a légi és tengeri haderő támogatása mellett elfoglalták Csung Kinget. A japán csapatok ugyancsak előretörték Hong-Kong közelében. A kínai haderő az ország belseje felé húzódott vissza.

Kétéves gyermeket gázolt halálra a vonat

(Nagyvárad.) Körösszeg község határában halálos vonatgázolás történt. Hirc Teodor két éves gyermek a sínek között játszott, amikor a személyvonat elkapta és halálra gázolta. Az ügyészség a temetési engedélyt megadta, de elrendelte a vizsgálat bevezetését annak megállapítására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

Mai számunk 8 oldal, 2 lei

Ha a Mars a Föld közelébe kerül

Forradalmi változás a csillagászatban

Beszélgetés egy egyetemi tanárral

(Budapest.) Világos tanári szoba, az egyetem bölcsészeti karának épületében. A széles ablakon át bebólonganak a kert lombjai, a falakon régi, nemesvonalú rézmetszetek, híres csillagászokról. Az egyik süppedő bőrkarosszékekben ősz, paposarcu, derűstekintetű férfi ül. Olykor előrehajlik s az asztalkára tett könyvekben lapozgat, hogy pontosabban felelhessen kérdéseimre: dr. Wodetzky József egyetemi tanár a budapesti Csillagászati Intézet nagyhírű igazgatója.

Hírek a Marsról

A Marssal kezdjük. Tulajdonképpen azért kerestem fel, — hogy megtudjam: mit várhatunk az e nyáron beálló Marsközelségtől, amiről már hirt adott a napisajtó?

— A Mars tizenöt—tizenhat évenként jut legközelebb földünkhöz — mondja lágy, nyugodt hangján. — Legutoljára 1924. augusztusában állott elő ilyen helyzet. A mostani július 27-én este 9 órakor éri el tetőpontját, ekkor égi szomszédunk alig 58 millió kilométernyire lesz tőlünk.

— Csekélység...

— Csillagászati viszonylatban tényleg az. Sajnos, csak a déli földtekéről lehet majd kényelmesen megfigyelni. Az ottani jelentősebb csillagvizsgálók: Fokváros, Pretoria, az ausztráliai Adelaide és Canberra, Melbourne, Wellington, az argentinai Cordoba, Santiagodi Chile és a többiek természetesen nem fogják ezt a kitűnő alkalmat elszalasztani.

— Milyen jelenséget figyelnek majd meg?

— Minden csillagászati tevékenységet három főcsoportra oszthatunk. Az úgynevezett „vizuális”, messzelátóval történő megfigyelésre, a szinképelemzésre és a fényképezésre. Így a nyár folyamán talán új adatokat nyerhetünk a Mars két holdacskájáról: Phobosról és Demosról. Ezek a legkisebb égitestek közé tartoznak, hiszen előbbinek átmérője mindössze tizenkét, utóbbié tiz kilométer. Az ácslegényből lett amerikai csillagász: Hall fedezte fel őket 1877-ben, de annyira parányiak, hogy rájuk vonatkozó ismereteink mindmáig hézagosak. Az mindenesetre említésre méltó, hogy a Phobos Demosszal ellenkező irányba halad, nyugaton kél és keleten nyugszik. Még egy érdekesség: Voltaire „Mikromégas”-ában és Swift „Gulliver”-jében, — több mint száz évvel Hall fel-

fedezése előtt, beszél a Mars két holdjáról... Irói megérzés? Képzelet és valóság véletlen összetalálkozása?... Nem tudhatjuk.

Bármennyire meglepő is ez a közlés, igyekszem a beszélgetést a Marsra terelni. Minden avatatlant elsősorban azok a bizonyos „csatornák” izgatnak, amelyek állítólag élőlények jelenlétét tennék valószínűvé a

szomszédos bolygón...

A professzor finomvágású arcán alig észrevehető mosoly fut át.

— Kérem, e „csatornák” létezése egyáltalán nem biztos, sőt... Antoniadi, a híres meudoni csillagász szerint, e különös ákom-bákomok egyáltalán nem csatornák: mi több, a Marsról készült gondos felvételeinek egyike sem tünteti fel

Készül a világ legnagyobb teleszkópja

Gondolatban kissé lehangoltan bucsuzom a marsi emberektől, a marsi élettől. Kár, nagy kár. Milyen felvillanyozó lett volna az tudat, hogy... A professzor mintha sejtene, mi megy végbe bennem, megszólal:

— A nagyközönség a csillagászatban, akár a többi tudományágban kapcsolatban, möhön kuta „édekességek” után és közben elsiklik figyelme olyan események fölött, amelyek több, mint érdekesek: korszakalkotók. Most is készül a mi munkásságunk területén valami... — S látva, hogy elkapom a fejem, elébe vág sürgetésemmel: — Az Egyesült Államokban most készítenek egy óriási teleszkópot a kaliforniai Mount Palomar megfigyelő számára. Magát a kupolát 4 méter átmérőjűre tervezik, ami önmagában véve is csodálatos. A csiszolás alatt álló tükör átmérője pedig öt méter lesz. Gondolja meg, hogy az eddigi legnagyobb teleszkópnak a Mount Wilsonnak 2 és fél méter átmérőjű a tükré. Minél nagyobb a tükör, annál több fényt gyűjt össze, minél több fény gyűlik benne, annál messzebb lehet vele látni. Más szóval, a Mount Palomarról remélhetőleg négyszer annyi csillagot fogunk számbavehetni, mint eddig. Olyan haladás ez, — hangja kicsit elfullad, habozik, majd egész halkán: — mint amikor Galilei először nézett bele a 2 és fél centiméter átmérőjű távcsövébe és megpillantotta a Jupiter holdjait.

— S mi lesz az új távcső legfőbb feladata?

— A távoli világok, a ködfoltok vizsgálata, a Nagy Kozmosz feltárása.

Még sokat kérdezgetek. Szeretném például, ha véleményét mondana a csillagászati szaktekintély a manapság annyira divatos csillagjósaslásról. Nem huzódik a választól. Kifejti, hogy a csillagjósáslás, az aszirológia, ősrégi hiedelem. („Nem babonát mondok”). A kémia bizonyítja, hogy feltétlenül

vannak bizonyos katalitikus sugárzások, melyekből végteleen kicsi mennyiség elegendő nagy kémiai folyamat megindítására. Lehet, hogy a csillagok kisugárzása hatással van az emberi szervezetre, de csak a jelenben. Ebből arra következtetni, hogy mi fog évek múlva történni az illető szervezettel, már képzelet dolga.

— Jelenlegi időérzékünk egydimenziós — magyarázza. Mintha egy csőbe volnánk bezárva, például egy vízvezetéki csőbe, az áram sodor előre és mi csak hátrafelé tudunk nézni, előre nem. Vagy gondoljon Platon híres hasonlatára: barlangban leláncolt emberekről beszél, akiket hátulról ér a fény, de ők csak előre látnak, saját árnyékuk rebbetését figyelik a sziklafalon és ilyen kétdimenziós lényeknek tartják magukat a valóságban

őket. Magam is osztom Antoniadi álláspontját.

— Az emberi szem sajátsága, hogy egymás mellett levő pontokat vonalakká köt össze. Feltehető, hogy bizonyos esetekben némi jóakarattal ez történt a homályos világitásu Mars egyes pontjaival is.

— Mik lehetnek ezek? Kráterek? Horpadások?

— Csak semmi elhamarkodott következtetés — hangzik a figyelmeztetés. — Egyelőre csak annyit mondhatunk, hogy a Marsnak légköre van, északi és déli pólusain fehér részek láthatók (téli időjárás nyomai) foltjai hol szürkébbek, hol sötétebbek, ami talán évszakok szerint váltakozó növényzetet jelent. De ez aztán a legmesszebbmenő következtetés, amit megengedhetünk magunknak.

is... — Rövid szünet után: — Ha nagyméretű időérzékünk volna, akkor láthatnánk a múltat, a jelent és a jövőt egyszerre. Ilyen lények jósolhatnának a csillagokból, de mai időszenzóriumunkkal és tudásunkkal ez lehetetlen. A csillagok másra jók, emberi szempontból is. Távlatot adnak, kiszabadítanak a kicsinyességből és elvakultságból. Aki a világmindenséggel jár-salkodik, elnézőbb, megértőbb a földi dolgokban. A csillagok lélektani hatása e tekintetben elvitathatatlan. Ezért lenne rendkívül fontos, hogy az iskolákban többet foglalkozzanak a Kozmosz törvényeivel...

Megyek a zsivajgó utcán... és szégyenlem magam. Mindannyiunk nevében, akik olyan ritkán, vagy soha sem nézünk fel a csillagokra.

Újból napirenden az ukrán kérdés

A németek nem szeretik az ukránokat

A Neue Züricher Zeitung legutóbbi számában foglalkozik az ukrán kérdéssel. A lap varsói levelezője az alábbi cikket közli:

„Az elmúlt héten a lengyel hatóságok Lengyelország déli részében több ukrán lefartóztattak. Hozzávetőlegesen 100 ukrán férfit börtönöztek be Tarnopolban, akik közül azonban többet szabadon bocsátottak. Félhivatalos helyen kijelentették, hogy a lefartóztatások hátterében a német propaganda áll. A nemzeti szocialista körök hosszú idő óta propagandát fejtenek ki az ukránok körében. Német biztatásra titkos ukrán társaság létesült, amelynek tagjai azzal fenyegetik meg a lengyel lakosságot, hogy nemsokára dél lengyelországi vidéken feltámad az ukrán állam és akkor a lengyeleket majd megölik,

vagy ki fogják őket földjeikről űzni. Kárpát-Ukrajna megszűnése óta azonban az ukránok többsége kiábrándult a német politikából. A propaganda való tekintettel a lengyel parasztok és azok az oroszok, akik lengyel földön élnek a német áruk bojkottját követelik. Az egyik poznańi parasztyűlésen a vezetők követelték, hogy a német intézményekkel minden összeköttetést meg kell szüntetni. A gyűlésen a lengyel földművelésügyi miniszter is részt vett. A lengyelországban élő oroszok elhatározták, hogy nem vásárolnak német készítményű gyógyszereket, de ha már mindenáron gyógyszereket kell vásárolni, akkor francia, vagy angol árut rendelnek meg. A német lapok, könyvek és filmek bojkottja egész Lengyelország területén nagy sikerrel folyik.

Ezért háboruznak!

A japán-orosz feszültség okai -- Külsőmongólia szerepe gazdasági és hadászati szempontból

A távolkeleti háború különböző frontokon, különböző síkokban és más más objektívekkel folyik, japán, kínai, szovjet angol, amerikai stb. érdekeket és erőket mozgósítva.

Az állítják, hogy Japán meg akarja szüntetni a koncessziókat és legutóbbi akciója is ennek a célnak érdekében történt, annak a célnak érdekében, amelynek offenzív programjában szerepel a Csendes Óceán összes pozícióinak legyőzése.

A legutóbbi véres konfliktus amit a világ összes lapjai nagy szenzációként találtak fel, a szovjet-mongol és a japán-mandzsú csapatok között tört ki.

Nem tudjuk mennyiben felelnek meg a valóságnak a repülőgépek számának lelovására szóló hírek, amelyekkel a barrikád mindkét oldalán álló felek — de főként a japánok — dicsekednek. Bizonyos azonban, hogy a harc elkészenedten folyik mindkét részről.

Nem lesz érdektelen, ha felsoroljuk a Japán és Szovjet között fennálló surlódási pontokat, hogy a Hliallia folyó partján most kitört harc igazi okát megérthessük.

Mandzsúria, miként a multiban — most is maga felé vonzza a különböző imperialista országok étvágát, annak ellenére, hogy Mandzsuriában egy ugynevezett független köz társaság létezik. Mandzsúria buzában és szójában rendkívül gazdag és könnyen megérthetjük, hogy egy olyan tulajdonított ország, mint Japán — milyen fontosságot tulajdonít ennek a földnek.

Varrógépet és kerékpárt

javítok, veszek és eladok, — Autogén hegesztést és pet. oleum gyorsító javítást garancia mellett vállalok

Jakab műszerész Str. Avram Iancu No. 5

A régi Szibéria tengeri tartomány ma négy vidékre oszlik, (ebből egy a tulajdonképpeni tengeri vidék) és egy autonóm tartományra, a mongolokéra, amely a Szovjet befolyása alatt áll.

A régi tengeri szibériai vidéket a japán offenzíva körülkerítette. A japánok már 1905-ben valóságos szuverenitást gyakoroltak Délmandzsúria felett befolyásuk ma még nagyobb területre terjed ki.

South Manchuria Railway Co

Másik surlódási vonal volt hosszú időn át a kínai vasutvonal, amit az 1896 évi kínai-orosz egyezmény alaposan politikai és katonai célokra kezdtek építeni. A vasút építése 1897-ben kínai területen kezdő

dött, az orosz-kínai bank által rendelkezésre bocsátott tőkéből, kikerülve az Amur folyó mentén egy nagy kerület, ahol orosz vasutvonal vezetett. A vasút nyugatról-keletre szelte át az országot Manciulitól Pogranicinaig 1535 kilométeres távon.

A South Manchuria Railway Co vonal délre száll le — Csang Csuentől (ma

Siu Kiang Mandzsúria fővárosa) a sivatagon át Dairvenig.

1931-ig a vasutvonalat közös kínai-orosz bizottság igazgatta. A Mandzsúko állam megteremtése után a vasut orosz-mandzsú bizottság hatásköre alá ment át. A helyzet elég súlyos volt. 1933-ban tárgyalások kezdődtek. Az oroszok felajánlották, hogy eladják részüket Mandzsúko államnak 250 mil

A halászat kérdése

Van egy másik kérdés, amely véres konfliktusokra vezetett a japánok és oroszok között: a kamcsatkai és szahalini öbölben való halászat kérdése. A japánok szűkölködni élelmiszerekben és szükségük van hal-táplálékra is. A portszouitki egyezmény feljogosította a japán halászokat, hogy az orosz vizeken halásszanak. Egy sereg konfliktus után azonban 1928-ban új egyezmény jött létre. Néhány évig a japán és orosz halászok egyenlő mértékben halásztak, de a Jen árfolyam csökkenése és a csereviszonyban előállt nehézségek új egyenlenségre és éles vitákra vezettek 1934-ben. Ez év elején kötöttek új egyezményt, a konfliktus azonban csak ideiglenes megoldást nyert.

Harc Sahalin sziget petroleumáért

A japán-orosz viszony másik nevralgikus pontja a Sahalin-sziget, amelynek fele Japáné, fele a Szovjeté. Japán területen azonban nincs petroleumforrás, amelyre oly nagy szüksége lenne hajói számára.

1925-ben a szovjet kormány koncessziót engedélyezett a „North Sahalin Petroleum Corporation” japán petroleum társaságnak, viszont a japán területen levő forrásokat tovább is kiaknázták.

Innen eredt egy sereg új konfliktus és vita.

Amerikai író a mongolok szerepéről

A jelenlegi harcok Mongólia és Mandzsúria határán előtérbe helyezi a japán és szovjet befolyás-háború kérdését.

Kétféle Mongólia van: Belső-Mongólia és Külső-Mongólia. Egy amerikai író, Owen Lattimore, aki szélében hosszabban bejárta ezeket a helyeket, azt állítja, hogy Japán és a Szovjet külső és belső Mongólia határain belül döntő harcot vezetnek.

— Mongólia — írja — amelyet a világ kevésbé ismer, minél Kinát, Szibériát és Mandzsúkiót, a jövő kulcsa a Távol-Keleten.

A mongolok gyengesége — annak ellenére, hogy orszá-

guk területe nagyobb, mint az Egyesült Államoké — közüdo másu. Stratégiai helyzetük mégis csodálatos és oly erős, hogy orosz-japán háború esetén

a mongolok befolyásolhatják a háború kimenetelét egyik

Belső Mongóliától

Belső Mongólia, amely Mandzsúriával szomszédos, megőrizte saját politikai strukturáját hercegeivel, lámáival, szerzeteseivel. Ezzel szemben Külső Mongóliában érvényesült a szovjet befolyás.

Az oroszok már 1912-ben befolyásuk alá akarták keríteni Mongóliát. 1919-ben Mongólia autonóm lesz az urgai „Első Buddha” uralma alatt, 1919-től 1921-ig azonban népköztársaság a Szovjet egyenes befolyása alatt.

A régi osztályokat megszüntették.

A köztársaság a mongol fennsík kétharmadát foglalja magában: Külső-Mongólia fővárosa Ulan Bator. A politikai határokat csak részben képezi a természetes határ. A japánok a keleti és déli határon nyugodtan benyomulhatnak, nincs védőgát.

Az 1 millió 503 ezer négyzetkilométernyi területen mindössze 900 ezer lakos él.

Az 1924 évi alkotmány értelmében az államhatalmat a nép tartja kezében. A legfelsőbb hatóság az 5 tartomány kongresszusa (Aimaci), vagy is a nagy kural, a nép képviselőinek kongresszusa. A kongresszusok között az államot a kis kural vezeti. Annak ellenére, hogy a hatalmat ténylegesen a parasztság gyakorolja, a feudalizmus még nem pusztult ki teljesen.

A mongol gazdaság alapja

Külső Mongólia gazdasági életének alapját a nomád parasztság (aratók) állattenyésztése alkotja.

Ha tudjuk, hogy egy bodó az állattenyésztés mértéké-

lió aranyrubelért. 14 hónapig tartottak a viharos tárgyalások a Szovjet és a mandzsú köztársaság képviselői között. Japán a bíró szerepét játszotta de a valóságban érdekelt fél volt. A tárgyalások elhúzódtak és javaslatokra ellenjavaslatokkal válaszoltak, nem tudtak megegyezni az árra vonatkozólag. A tárgyalásokat vasuti katasztrófák, szovjet tisztviselők letartóztatása, stb. szakították félbe. 1934-ben egyezés jött létre, amelynek értelmében Mandzsúkuonak 240 milliót kellett volna fizetnie — de a kérdést azóta sem likvidálták, mert Mandzsúria nem fizetett.

vagy másik fél javára.

Az 1905. utáni és 1931. utáni japán győzelmek ellenére a Szovjet hatásosan működött Külső-Mongóliában, Sinkiangban, vagy a kínai Turkesztánban.

Külső Mongóliáig

ége, azaz egy ó és egy tehén egyenlő egy bodóval, vagy 7 kecske, egy tevé, stb., az olvasó értékelné fogja a következő számokat: a láma kolostorok középszámában — a köz társaság megalakulásáig 209 bodójuk volt, a hercegeknek pedig átlag 961,4 bodójuk. Ma a hercegi birtokok eltűntek, a kolostorok birtokai pedig 20 százalékkal csökkentek. Orosz ország segítségével megvetették egy ipar alapját, amelyben technikusok dolgozzák fel a helyi nyersanyagokat.

1931-ben a kéziipar termelése 4,2 millió tugvik (az arany alapvaluta) volt a nagyipar 2,11 milliójával szemben. 1936-ban a nagyipar termelését 18 millió tugvikra vitte fel a Szovjet tevékeny segítségével.

Külső Mongólia állatállománya 23, 25 millió 1937-ben, 143 ezer szörme tenyésztő telep.

A mongoloknak két befolyás között kellett választaniuk: a szovjet és a japán befolyás között.

A mongol független köztársaság 10-ik évfordulóját nagy ünnepek között ülték meg 1931 július 10-én Klan Batorban, a régi és új Mongólia fővárosában és a kis Churuldan (kongresszus) elnöke határozta Mongólia népének és a Szovjetnek erősödő kapcsolatait.

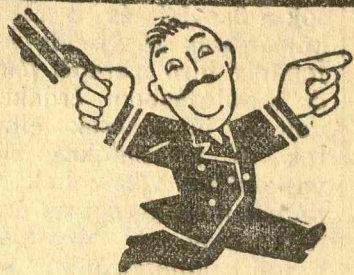
Ez a mongol állam formailag független maradt, de teljes egészében a Szovjet fölé függ, mert Külső Mongólia gazdasága Szibéria felé irányul.

A gazdasági csereforgalom hatalmas méretekben megnövekedett.

Veszek

Ócska ólmos

Cím a kladóban

WAGONS-LITS//COOK

utazási programok!

New-york:

a világkiállítás megtekintése, szabadon választott hajóval, hivatalos nemzeti bank árfolyamon számított árakkal.

Páris:

egyéni és társasutazások a zürichi kiállítás megtekintésével.

Cfr. körjegyek Románia összes vonalaira. Információkat és felvilágosításokat nyújt a

WAGONS LITS//COOK Menetjegyiroda

Telefon 22 22.

Oradea, Bulev. Regele Ferdinand 2.

Telefon 22-22.

Svájc:

Leiben fizethető kirándulások augusztus és szeptember hónapokban.

Fekete tenger:

Mamaia, Eforia, Carmen Sylva, Ecrene nyaralási bónok kiadása.

Repülőjegyek:

az összes romániai és külföldi járatokra

Ha az angol kormány külügyi bizottsága összeül

A titkos tanács, amelyről semmit sem tudhat meg a nyilvánosság

Az elmúlt hét csütörtökjén a miniszterelnök elhagyta dolgozószobáját, hogy átmenjen a Downing Street 10. számú ház tanácstermébe. Öfelsége kormánya külügyi bizottságának fontos ülésén kellett elnökölnie.

Danzig ügyében hosszas vita volt, amit Chamberlain dolgozószobájában folytattak az alsóházban. Sir Howard Hennard, varsói angol nagykövet, aki Lengyelországból repült Londonba, Chamberlain hívta meg, hogy kifejtse véleményét a legutóbbi eseményeket illetően.

Köztudomású, hogy minden, ami az öreg georgiai stílusú Downing-Streeti ház tanácstermének falai között történik — államtitkot képez, amire féltékenyen őrködnek. Mindegyik miniszter megesküszik arra, hogy megőrzi a titkot. Néha kiadnak egy-egy rövid hivatalos közleményt. Leggyakrabban azonban egyszerűen közlik, hogy minisztertanács volt és felsorolják a résztvevő miniszterek neveit.

Amikor azonban összeül a külügyi bizottság, sohasem adnak ki komünikét és sohasem közlik a résztvevő miniszterek neveit.

Elméletben ez a fontos bizottság tanácsadó szerv, amely az egész kabinet nevében dolgozik. A tagok nevének közlése azt jelentené, hogy ezek vállalják a felelősséget a határozatokért, ugyanakkor, amidőn Nagybritannia iratlan alkotmánya előírja, hogy a felelősség az egész minisztertanácsé. Ha egy miniszter úgy véli, hogy nem fogadhatja el kollégái véleményét, le kell mondania. — Ez volt Eden és Duff Cooper esete.

a főbejáraton kívül.

A kincstári kancellár Sir Jon Simon, maga is volt külügyminiszter, akinek tanácsát minden egyes esetben kikérik.

A miniszterelnök bármikor meghívhat a minisztertanács ezen albizottságainak üléseire bármilyen minisztert, vagy főtisztviselőt, akiknek véleményét meg akarja hallgatni.

Például abszolút szükség volt arra, hogy a lengyelországi angol nagykövet személyesen kifejtse véleményét a danzigi helyzetet illetően és a Lengyelországnak nyújtott angol garanciákról. Ezért utazott oly gyorsan el Varsóból, hogy résztvegyen a külügyi bizottság ülésén.

Sohasem fogjuk azonban megtudni, hogy ki hallgatta meg Sir Howard Hennard jelentését. És egy kívülálló számára lehetetlen felfedni a tit-

kot, mert a Downing-Streeti ülésterembe több út vezet — a Downing-Street 11. számú házban lakik — és a két ház között folyosó van, elrejtve a tömeg szeme elől.

Van ezenkívül egy átjáró a Downing-Street 10. és a Whitehall között, amit a miniszterek ilyen alkalmakkor igénybevesznek.

A nemzetvédelmi szolgálatok miniszterei.

Noha a külügyi bizottság összetétele nem állandó, a nemzetvédelmi ágak három minisztere rendszerint részt vesz az üléseken.

Nem mindig a nagykövet terjeszti elő a bejelentését.

Például akkor, amikor az angol orosz tárgyalások már már holtpontonra jutottak, össze hívták a bizottság ülését, hogy megtárgyalják a francia kor-

A világpiacon már olcsóbb a buza, mint a tengeri

A román buza számára ez idén is a legnagyobb piac Németország és Anglia lesz, de előreláthatólag nagyobb mennyiségeket fog vásárolni Svájc, Belgium, Hollandia és Görögország is, megfelelő exportprémium mellett és ha konveniens fog az ár eme államok számára.

A nemzetközi piacok alacsony buzaárára jellemző, hogy egyes piacokon a buza ára alacsonyabb, mint a kukorica ára. Ennek a tarthatatlan helyzetnek megszüntetése érdekében különböző kísérletek történtek a buza-termő államok részéről, mindeddig azonban eredmény-

nélkül. A nemzetközi buzacon-

A Le Temps Románia felelősségéről

(Páris.) A Le Temps cikket közöl Robert Porlain tollából, aki legutóbb utazást tett a Balkánon. Romániáról Robert Porlain ezeket írja:

— Románia meglepő előrehaladást tett a kultúra és a civilizáció terén és ezt erélyes uralkodóának és jelenlegi kormányának köszönheti az ország lakosága. Románia megtett minden szükséges előkészületet, hogy minden eshetőségre felkészülve kellő eréllyel meg-

mány javaslatait, amelyeket a párisi angol nagykövet, Sir Eric Phips útján terjesztett elő. De hogyan terjesztette elő ezeket a javaslatokat a párisi nagykövet és hogyan őrizték meg az abszolút titkot körülötte. Hasonló esetekben a közléseket a Foreign Office — csatornáján keresztül továbbítják. Az államtitkokat chiffrózák és a legtávolabbeső követségekről is diplomáciai táskában küldik el.

Az abszolút titkos jellegű közléseket külön futár viszi, vagy egy speciális táskában küldik, amelyhez csak a Foreign Office főnökének és egy másik magasállású tisztviselőnek van kulcsa.

A jelentéseket a Foreign Office speciális tisztviselői befűzik ki a chiffré kulcs segítségével. Amint ezzel végeztek, a dokumentumot továbbítják az illetékes minisztériumhoz. Súlyosabb esetekben — mint a mostani is — a jelentéseket azonnal Sir Alexander Cadoganhoz, a külügyminisztérium állandó titkárához továbbítják.

Futárok a királyhoz.

Amikor a külügyminiszter jelentéseit a miniszterelnök majd a király elé terjeszti, a jelentéseket külön dobozba zárják, amelyhez csak a királynak és néhány magas funkcionáriusnak van kulcsa. Ha a király távol van Londontól, naponta külön futárok indulnak Whitehallból és az értékes

DIANA

nyáron nélkülözhetetlen!

dokumentumokat a királyi címerrel és kezdőbetűkkel ellátott marokin mappákban viszik el öfelségéhez.

Olyan körülmények között, mint a maiak, a királyt órától-óra informálják a minisztertanács döntéséről. Nagyon súlyos esetekben miniszterelnök személyesen megy a Buckingham palotába, hogy értekezzen a királlyal.

ferencia összehívására az előkészületek folyamatban vannak ugyan, azonban kétséges, hogy sikerül-e az értekezleten pozitív eredményt elérni.

tudja védelmezni határait és ma már az egész ország biztonságos érzéssel várhatja az európai események fejlődését. — Románia nagy örömmel fogadta a francia—angol szövetségságot. A külügyminiszter személye is teljes biztosítékot nyújt arra, hogy Románia mind kötelezettségét maradék nélkül teljesíteni fogja és megvan a remény, hogy meg fogja tartani jó hírnevét barátai körében.

Hol nyaral Nagyvárad?

**Kevesen utaztak kültöldre -- Fennüült a beltöldi
fürdőhelyek forgalma**

(Nagyvárad.) Talán soha, egyetlen esztendőben sem utaztak el annyian nyaralni Nagyváradról, mint ezidén. A trópusi hőség, az irtózatossá kánikula nyaralásra készítette azokat is, akik valamiképp hűvösebb idő esetén a várad strandon, vagy a gátnál töltenék a nyarat. Természetesen a nyaralás meglehetősen luxusszámba megy és csak azok utaznak el, akiknek jövedelme jóval felül van a polgári átlagon. Elmultak azok az idők, amikor a polgári családok azért nem mentek el nyaralni, mert nem akartak szegényebbnek látszani szomszédjuknál. „Ha nem mehetek Abbáziába, mint X-né monlotta J-né — csak nem megyek beltöldi nyaralóhelyre”. Ez a presztizs-kérdés teljesen eltűnt.

A külföldi fürdőhelyeken való nyaralás csaknem teljességgel kiment a divatból, a beltöldi fürdőknek pedig hihetetlen mértékben fennüült.

Több oka van ennek a jelenségnek, nemcsak az árdifferencia, hanem elsősorban a vízum szerzési és valutabeszerezési nehézségek, másodsorban az, hogy a totális államok fürdőhelyeire nem szívesen utazik a mi közönségünk. Nem utolsósorban helyen kell említeni azt az okot sem, hogy

a háborús feszültség heteken belül senkinek sem szívesen kültöldre nyaralni,

nehogy ki legyen téve annak, hogy szép napon — egyszerűen nem jöhet haza.

Akik kültöldön nyaralnak

Mégse higyük, hogy nagyváradiak közül nem mentek az idén kültöldre is nyaralni. Áll még a régi tétel, hogy akármilyen szegény város is Nagyvárad — nincs Európának, vagy a földkerekségnek olyan mondanivaló helye, ahol váradival nem lehet találkozni.

Az egyik nagyvárad utazási iroda tulajdonosától kértünk adatokat Nagyvárad külföldi nyaralóiról. Ezeket a felvilágosításokat kaptuk:

— Ami a külföldi nyaralást illeti,

az olasz fürdőhelyek felé irányuló forgalom nagyon lecsökkent, a volt csehszlovákiai fürdők felé pedig teljességgel megszűnt.

Más években sokan utaztak el Abbáziába, az idén összesen nyolcan váltottak jegyet erre az olasz fürdőhelyre.

A volt csehszlovákiai fürdőhelyek: Karlsbad, Joachimstall, Franzesbad

mázaszámra küldik a románnyelvű prospektusokat.

plakátokat, rajzokat, reklám szobrocskákat, azonban egyetlen jegyet sem adtunk el a szlovákiai fürdőhelyekre.

Más évekhez viszonyítva nagyon kevesen utaztak a magyarországi balatoni fürdőhelyekre is. Öt-hat keresztény nagyvárad család tölti a Balatonnál a nyarat. Amióta a vízumtilalmat feloldották, a zsidók közül is nagyon sokan utaztak Magyarországra, de csak rokon látogatásra.

Franciaország a nehéz vízumot szerezni

A gazdagabb emberek természetesen erősen favorizálnak a franciaországi fürdőhelyeket, de

Franciaországba nagyon nehéz beutazási vízumot szerezni — még a fürdőhelyekre is.

A francia fürdőhelyek olyan jól mennek, hogy nincs szükségük külön propagandára és az emigránsoktól való félelmükben még olyan emberek vízumkérését is elutasítják, akik teljes vagyoni garanciát mutatnak fel.

Két nagyvárad román ur-

nak adtunk el jegyet Cannes-be. Az egyik ismert nagyvárad orvos felesége pedig Párisban van tanulmányúton, egy nagyvárad mérnök családjával együtt Londonba utazott.

A newyorki világhírlírára

is meglehetősen szép számban utaztak ki a nagyváradiak, pedig az Egyesült Államok konzulátusa is visszautasított több vízumot. Newyorkba utazott többek között egy élesdi uriasz szony, egy nagyvárad ügyvéd, Keller kapitány a feleségével.

A jövő héten indul el Newyorkba az ismert főúccai könyvkereskedő, akinek testvérei élnek az újvilágban

és ugyancsak a közeli napokban utazik Nagyváradon keresztül az Óceánon tulra dr. Farkas László jeruzsálemi egyetemi tanár, Farkas István gyógyszerész fia, aki a Columbia egyetem meghívására tart előadást.

500—600 nagyvárad nyaral a tengerparton

A beltöldi nyaralóhelyek közül természetesen a tengerparti

strandok a legfrequentáltabbak Constanța, Carmen Silva, Techirgiol, Mamaia. A két nagyvárad menetjegyiroda már eddig körülbelül 600 Constanța szülő menetjegyet adott ki a Fekete-tenger partján levő üdülőhelyekre.

Az erdélyi fürdő- és üdülőhelyek közül a legnagyobb látogatottságnak Borszék, Tusnád-fürdő s Román-Szentgyörgy örvend, de természetesen bőven jutottak váradiak Szovátra, Sinaiába, Buziásra is.

És akik itthon nyaralnak

A legnagyobb számban természetesen ezidén is — idehaza nyaralnak a váradiak. A Körsön, vagy — legjobb esetben kirándulnak a fürdőkbe. Egy normális polgári költségvetést is alaposan felborít egy fürdői kirándulás: 16-ika óta a fürdővonatoknál is személyazonosság-berítékokat adnak ki és ugyanakkor az autóbustársaság — állítólag a CFR nyomására — felemelte a tur-retur jegy árát 35 leire. Egy fürdői kirándulás minimálisan 80—100 leibe kerül.

Viszont a váradinak, akik itthon nyaralnak, megvan az az elégtételük, hogy (eltérőleg például Constanța-tól, ahol a fáma szerint csak váradiak vannak) néha idegen arcokkal is találkozhatnak, nemcsak — váradikkal. Mert olyan idegenek is akadnak, akik Váradra jöttek nyaralni... (p. m.)

Chamberlain választóihoz intézett nyílt levelében kijelenti, hogy Anglia megvédi szövetségeseit

(London.) Chamberlain angol miniszterelnök választókerületéhez nyílt levelet intézett, amelyben kifejtette, hogy az angol kormány az egész világgal megértette, hogy ellenáll minden olyan erőszakos cselekedetnek, amelyekkel nemzetközi kérdéseket igyekeznek megoldani. Nincsen olyan nemzetközi probléma, fejt ki nyílt levelében az angol miniszterelnök, amelyet ne lehetne békés módon megvitatni és megoldani. Anglia nem riad vissza semmi olyan lépéstől, amely azt jelenti, hogy szövetségeseivel és szövetségeseivel szemben vállalt kötelezettségeinek eleget kell tenni, amikor arról van szó, hogy egyes európai államok függetlenségét veszélyeztetik.

Haderőink harci készsége nagy — írja nyílt levelében az angol miniszterelnök és minden körülmények mellett meg tudjuk védeni Angliát, a birodalmat és a szövetségeseink érdekeit.

Fegyverkezésünk tökéletes, de nincsen semmi támadó szándékunk. Ennél a növekvő fegyver-

kezéssel akarjuk a békét biztosítani.

„Sikerült némi haladást elérni a megégyezés felé”

(London.) A Távolkeletről érkezett jelentések szerint pén teken délelőtt Arita japán külügyminiszter ismét tárgyalt az angol nagykövettel. A megbeszéléseket szombaton folytatják. Japán részről az eddigi megbeszélésekről hivatalos jelentést adtak ki, amely a következőket tartalmazza:

„Sikerült némi haladást elérni a megégyezés felé.”

A Times szerint Anglia nem hajlandó a japán tábornokok követeléseinek eleget tenni, de emellett kilátás van arra, hogy Japán és Anglia között rövidesen megégyezés jön létre a főbb kérdésekben. Anglia a nemzetközi negyedek semlegességét illetően hajlandó bizonyos garanciákat nyújtani, ha modus vivendi lehet találni az ázsiai érdekek sérelme nélkül.

További angol-francia engedmények Moszkvában.

(Páris.) A francia lapok, valamint a Daily Herald és a Daily Telegraph értesülései szerint Anglia és Franciaország további engedékenységre hajlandók a moszkvai egyezmény megkötését illetően.

Ártalmatlanná teszik az ir terroristákat.

(London.) Mihelyst törvényerőre emelkedik az ir terroristák megfékezésére vonatkozó törvényrendelet, a Scotland Yard nyomában megkezdte tevékenységét az ir terroristák ártalmatlanná tételére. Hírek szerint az ir terroristák egy részét kitoloncolják Angliából, másik részüket rendőri felügyelet alá helyezik és ezeknek nap nap mellett jelentkezniük kell a rendőrségen. A rendszabályok hírére már most százával menekülnek az irek Angliából.

A volt városi szállótelep lett (Str. Stroiescu), a nagyalomástól alig 5 percre, több ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Értekezni a tulajdonosnál d. e. 8—10-ig Str. Franceză 12

IPAROS UJSÁG

Három tartományi céh Nagyvárad székhellyel

A hét elején elsőnek jelentettük, hogy királyi dekrétummal elismerték — Nagyvárad székhellyel — Someș tartomány építőiparosainak céhét és ezzel a nagyvárad székhelyi céhek száma háromra emelkedett.

Ennek az eseménynek a jelentősége a lokalpatriotizmuson túlnő. Elvégre nem kis dolog, hogy a tartomány hét megyéjének három legfontosabb iparága: az építők, a vasasok és a szabók céhének központja Nagyvárad lett.

Különösen a ruházati iparosok céh-székhelyéért volt erős harc.

A kolozsváriak maguknak vindikálták a székhelyet, viszont Nagyvárad

300-zal több alapító tagot tudott felmutatni.

Bobijan Mihály elnök, aki valósággal szívügyévé tette, hogy Nagyváradnak szerezzék meg a céh-székhelyet, személyesen tártá fel Gregorian államtitkár a céheket elismerő bizottság elnöke előtt annak szükségét, hogy

Nagyvárad az a fontos ipari centrum — kapjon céh-székhelyet, ha a Mures tartományban Marosvásárhely és Nagyszeben kaphatott.

Rámutatott Bobijan elnök a nagyvárad szabóiparosok szervezettségére, a melynek ékes tanujelét adták

a Nagyváradon a múlt évben megtartott kongresszus alkalmából.

Az érvelés hatott. A hivatalos lap július 14-i száma közli a Someș tartomány szabó- és textilcéhének elismerését. Július 17-én pedig az alábbi átiratot küldte Bobijan elnök címére a munkaügyi minisztérium:

„Hivatkozva az önök 149.282/1939. számú kérvényére, amelyben a Someș tartomány textil és ruházati iparosainak céhét Nagyvárad székhellyel kérték elismerni jogi személyiségként, vizsletelemmel közöljük:

A céhtörvény 1. szakasza alapján alakított bizottság július 8-i ülésén átvizsgálta a céh iratait és kedvező véleményezést adott.

A munkaügyi minisztérium véleményezés birtokában és a fenti törvény alapján megadta a fenti céheknek a jogi személyiséget az 1939. július 12-i 2802. számú magas királyi dekrétum alapján, amit a hivatalos lap 1939. július 14-i 160.

száma közölt. A céh igazgatósága 27 személyből áll.

A céh igazgatósági tagjai

Bobijan Mihály, Darabont Gyula, Balogh Ioan, Schwarcz Lajos, Albu Ioan, Kovács Antal, Fodor Gábor, Friedmann Dezső, Gerhard László, Negru Teodor, Modog Gheorghe férfi szabók, Fiedler Gyula, Weisz Pál, Schiopu Vasile, Szabó Lajos, Botoc Gabriela, Fülöp Helen női szabók, Avram Dumitru piaci szabó, Maxim Aron egyenruhaszabó, Deák János köteles, Tóbiás Mihály kalapos, dr. Balla Vilmosné női kalapdivat, Csekő Elemér szövő, Horvát Lucia fehérneművarrónő, Bica Constantin sapkás.

A cenzor (felügyelő) bizottság tagjai: Popa Dumitru főkönyvelő, Fenyves Armin, Auspitz Sámuel, Schwartz Manó, Cernau Mihály.

A céh szűkebbkörű vezetői tagjai: elnök: Bobijan Mihály, alelnökök Darabont Gyula és Schwartz Lajos. — Rengeteget dolgoztak a céh elismerés érdekében Kovács Antal, Weisz Pál és Weisz Sámuel.

Az alapszabályokat a minisztérium változtatás nélkül fogadta el.

Az építőiparosok

céhének elismerése körül Pintér István mérnök és Zagyi Mihály építőmester végeztek óriási munkát.

Az építőiparosok a céh-szervezkedést, amely Biharmegyében eddig is tökéletesen mintaszerű volt, (elég ha az Építőiparosok Szövetségére utalunk) most a tartomány többi megyéire is kiterjeszti.

Közös plattlormon!

Értesülésünk szerint mindhárom nagyvárad székhelyű céh vezetőiben meg

van a hajlandóság, hogy közös platformra lépjenek, közös helyiséget béreljenek és közös titkárságot állítsanak fel.

Az erre vonatkozó tárgyalások már meg is indultak és minden jel szerint sikerrel fejeződnek is be.

A magunk részéről csak gratulálni tudunk Nagyvárad iparos-vezetőinek, akik rengeteg akadályt, ellenakciót leküzdve városunknak szereztek meg az existenciális fontosságú céhek központját.

NYILATKOZAT

Muth Iuliu tanonciskolai igazgató ur cikkével kapcsolatban

A „Friss Ujság” 1939. július 7-iki számában megjelent „Tanonciskolát sürget Nagyvárad kisebbségi iparossága” című cikkben, a népközösség iparos tagozatának gyűlésén elhangzott beszédem egy mondatát tévesen használta fel kiindulópontul a cikkíró s általam nem is említett téves számadatot közölt a Nagyváradon végzett tanoncok számát illetően. — A cikkíró téves beállítására maga után vonta Muth Gyula igazgató ur erőlyes és velem szemben indokolatlan rektifikálását. Távolléteimből hazatérve meglepetéssel értesültem a cikk téves adatairól. A tárgyi igazság kedvéért kérem az aabibak szerinti kiigazítást. Az inkriminált mondat: „a nagyvárad tanonciskolában ez évben 300 tanulóból két kisebbségi végzett” eredetileg így hangzott: „113 tanoncból kettő végzett a közműves szakon”.

Sem az iskola általam elismert és elsőrangú tanári karát sem pedig a helyiségeket illetően egyetlen szó sem hangzott el beszédemben.

PINTÉR ISTVÁN, mérnök.

A „Tanonciskolát sürget

Nagyvárad kisebbségi iparossága” című cikk, amelyre Muth Gyula tanonciskolai igazgatóinspektor ur legutóbb reflektált nem Pintér István mérnök ur beszédét tartalmazta, hanem általános kommentálása volt a népközösség gyűlésén felvetett problémának. Természetesen távol állott tőlünk a gondolat, hogy az állami tanonciskola nagyrabecsült igazgatóját, vagy tanári karát megsértjük. Muth Iuliu inspektor ur elfogulatlan, megértő, sovínizmustól mentes működése nyitottkönyv a nagyvárad iparosság előtt. A végzett tanulók számára a nemzetiség megoszlására vonatkozó kitétel tévs információkon alapult, sőt nemzetiségi szempontból az iskola ellen semmi kifogás nem hangzott el. A tantermek zsufoltóságáról és tanerőhiányról Pintér István mérnök ur beszédében említést sem tett.

PÁSZTOR MIKLÓS, szerkesztő.

János bácsi

mikor lesz már vége ennek a feszültségnek Danzig körül?

— Ugy látom, már rövidesen béke lesz, mer' már lövődöznek is. Eddig még csak a „turisták” mentek Danzigba, amibe nincs feltűnő semmi, most van a turista szezon. De ha már a vámtisztviselők lövődözni is kezdenek egymásra, oszt nyomban utána bocsánatot kérnek, e már nem tura, hanem karikatúra.

— A danzigi szenátus kérte a bocsánatot.

— Mindig a szenátussal van baj, hun a danzigi szenátussal, hun pejjig a washingtoni szenátussal, amék aszongya, hogy ráér a semlegeségi törvényt módosítani. Ugy gondolom, ki kéne cserélni a két szenátust. Az amerikai szenátus Danzigba kötözne, oszt akkor mirg्यान megváltoztatná azt a véleményét, hogy a semleges-séggel sokáig lehet várni. Ha pejjig a dancigi szenátus kötözne Amerikába, bizonyára nem lenne olyan náci párti, mint most.

— Mit szól hozzá, hogy a város újból engedélyezte a gátnál való fürdést.

— Dicsérem a polgármester eszt, aki belátta, hogy a vizet nem lehet elvenni a néptől. Az a baj, hogy csakideiglenesen vonták vissza. A legjobb megoldás az volna, hogy télen beiktatják a fürdist, oszt nyáron megint újra megengednék.

Intelligens jómodoru ügynöknek szép jövedelmet biztosítunk helyi foglalkozással. — Cim a kiadóban.

Meghalt ZEILEIS MICHAEL a bécsi „csodadoktor“, a villanyárammal való besugárzási gyógymód felfedezője

Az ujságok rövid néhány sorban számoltak be arról, hogy szerdán az északkeleti Gallspachban meghalt Zeileis, a „besugárzó csodadoktor“. Valamikor egész Európa zengett a nevével, ma már azt is hibásan írják ki a lapok, Valentin Zeileisről írnak, holott a „csodadoktor“ keresztnéve Michael volt. Sic transit gloria mundi...

Pedig Zeileis neve érdemes arra, hogy megjegyezzük, sirja arra, hogy megálljunk mellette egy pillanatra. Sokat szenvedett, sokat küzdött ember neve ez, amelyet egyszer halhatatlannak látszó dicsőség övezett, hogy aztán annál csufosabban bukjon a nevésségesség mocsarába. És a nagy tömjénezést éppen olyan érdemtelenül juttatták neki, mint a becsúrló guny maró nyilait. Tudós volt, aki nem tudott beletnyugodni abba, hogy tévedett.

Sorsa talán Messmerére hasonlít leginkább. Mint Messmer, ő is felfedezett egy új gyógyítási módot, sőt többet annál, új utat nyitott a gyógyítás tudományában. És mint Messmer, ő is helytelenül alkalmazta nagy felfedezését és képtelen volt ezt elismerni, saját bukását idézve ezzel elő.

Ha hatalmas könyveket és egész estét betöltő szindarabokat szentelnek Messmer emlékének, álljunk meg egy riport erejéig huszadik századbeli sorstestvére, dr. Michael Zeileis emlékének is.

Az ut a világhír felé

A századforduló idején eddig nem is sejtett új világ tárul ki a kutató tudósok munkája nyomán az ámuló emberiség elé: a sugárzások világa. A Herz féle elektromos kisugárzások százkilométeres távolságokra viszik az üzenetet. Az ultraviolet sugárak megrögződnek a fényképlemezen. A röntgen sugárak bevilágítanak az élő test rejtelmeibe. A Millikan-sugarak a kozmosz megoldására váró üzenetét hozzák Földünkre. Curie asszony a rádium háromféle sugárzását fedezi fel. A titokzatos sugárzások befolyásolják életünk minden megnyilvánulását...

Michael Zeileis lelkes, fiatal orvos, a gyógyítást a legnehezebb elhivatottságnak érzi, de ugyanakkor tudja azt is, hogy mily sok betegség van, amelylyel szemben tehetetlenül áll az orvostudomány. Az egész orvostudomány még forradalmi korszakát éli, még alig szokták meg Koch bacillusait, az érzéstelenítő szereket, az aszeptizist, mi sem természetesebb, minthogy a fiatal Zeileiss a fizika új felfedezéseit is ki akarja használni az orvostudomány

száma és foglalkozni kezd a sugárzások fiziológiai hatásával.

Az alkalmazási mód közel fekvő. Vajjon az emberi testnek, különösen pedig az idegrendszernek nincs-e kisugárzása? Vajjon az akaratátvisel, a hipnozis, a szuggeszció, a gondolatátvitel jelenségei magyarázhatók-e másképpen, mint ilyen láthatatlan, ultrarövid

hullámu kisugárzásokkal? Nyilván nem. És nem okozhat-e súlyos bajokat, különösen ideggyógyászok a kisugárzások rendelkezése, megszakadása, vagy talán túl intenzív volta?

Ha igen, úgy ezek a bajok nyilván besugárzással gyógyíthatók is. És Zeileiss elméleteket állít fel, gépeket konstruál és megkezdi a besugárzások mód alkalmazását.

Es az ut a tudományos lapoktól a vicclapokig

Bizonyos esetekben bámulatos eredményeket ér el, más esetekben gyógymódja teljesen hatástalan. A nagyközönség, a századforduló haladás-imádó nagyközönség persze csak a sikereket látja és tömegesen fordul a láthatatlan besugárzásokkal, titokzatos gépek között fájdalom nélkül gyógyító csodadoktor laboratórium-rendelőjébe. Zeileis dicsősége teljében áll, Európa tele van nevével, Pasteurrel Semmelweissel együtt emlegetik.

A konzervatívabb orvosi körök azonban ellene vannak. — Lehet, hogy szakmai féltékenységgel volt az, ami az ellene ren-

dezett hadjáratot megindította de kétségtelen, hogy nem volt alaptalan a hajsza. A Zeileiss-féle gyógyítási mód tudományosan kidolgozva nem volt és így eredményei inkább szuggesztív eredmények voltak, — mint tényleges gyógyítás. És gyűltek a Gallspachi csodadoktor ellen az adatok, a felzudulás ellen egyre nagyobb méreteket ölt — Zeileiss kezd kimenni a divatból és ez gyógyítási módszerének halála.

Vicclapok karrikaturákat közzölnek róla, éppen mint annak idején Messmer magnetikus hordójáról. A bukás pedig csak még csökönyösebbé teszi Zei-

— Orvosi hír. Dr. Szöke Ferenc kórházi igazgató-főorvos belgyógyász és gyermekorvos külföldi tanulmányi szabadságáról hazaérkezett s rendeléseit megkezdte Str. Bratianu 59. szám alatti lakásán, délelőtti 9—10-ig, délután 2—5-ig. Telefonszám: 15—27.

leisst, kitart amellett, hogy módszere mindenféle betegségre gyógyulást hoz és ezzel a csökönyösséggel végleg lehetetlenné teszi magát.

Pedig, hogy elképzeléseiben sok igazság volt, az ma már kétségtelen. Betegségek sorozatát gyógyítják különböző besugárzásokkal, az asztmától a rákig. De közben kisebb, kevésbé lelkes, de sokkal alaposabb orvosok kimutatták a besugárzások szövet-serkentő szövetromboló hatásait és felfektették a csatatérrel, hol, melyik betegségnél és milyen fajta besugárzás alkalmazható gyógyító eredménnyel.

Zeileiss pedig most, közel 70 éves korában meghalt elfeledten, dicsőségének egykori városában, Gallspachban, ahol lelkeségében új utat nyitott az orvostudomány számára, — hogy aztán tulbuzgóságában önmaga elvetélje azt.

Meghalt, anyira elfeledten, hogy már a pontos nevére sem emlékeznek azok, akik valami kor oldalakat irtak róla

Révész Gyula.

Ez az igazi „vad“ házastárs

A fürdőkádban mészárolta vadházastársát egy eszét vesztett szerelmes

(Ujvidék.) Tegnap az esti órákban egy szörnyű kegyetlenséggel végrehajtott gyilkosság kavarta fel a város nyugalmát. A város belterén a Pasicseva utca 31. számú házban tizenöt késszurással Barna György 32 éves petroveci származású kovács végzett Krznarics Jagica 34 éves vadházastársával, mert az elhagyta őt és vonakodott visszatérni hozzá.

Barna György és Krznarics Jagica még négy évvel ezelőtt Vukováron ismerkedtek meg egymással. Közös háztartásra léptek, majd hamarosan elhagyták Vukovárt és előbb egy szálláson éltek, utána pedig Ujvidékre hurcolták be. Ujvidéken Barna egy kis házat épített anyjával, aki ugyanis velük lakott, mert ő nevelte fia 10 éves leányát, aki annak első házasságából származott. Barna ugyanis különváltan élt első feleségétől, de a válást a bíróság még nem mondta ki.

Az asszonyok sehogy sem

tudtak megférni egymással. A veszekedés állandósult közöttük, úgyhogy a kis család élete nem volt kellemesnek mondható. A fiatal asszony nem is bírta sokáig és ezért elhatározta, ezt férjével is közölte, hogy nem maradhat tovább és inkább elmegy és munkát vállal, semmihiogy a veszekedést továbbra is folytassa. Elhatározását tett követte, állást keresett és talált is magának, úgyhogy hétfőn már munkába is állt Kosztics Mária Pasicseva utca 31 szám alatt levő kifőzőjében.

Barna, aki abba sem akart beleegyezni, hogy az asszony elmenjen, állandóan kérlette az asszonyt elhatározásának megmátására. Krznarics Jagica azonban hajthatatlan maradt. Elment és még csak címét sem mondta meg. De Barna megjutta. Tegnap este félbékkel megjelent a kifőzdében és feleségét kereste. — Mindszenti László szolgálja mit sem sejtve utasította a fürdő-

szoba felé, ahol Krznarics Jagica éppen „szalkodott napi munkája után.

A férfi előbb kopogtatott és megmondta a nevét. De hirtelen dührohamot kapott, amikor az asszony nem akarta beengedni a fürdőszobába. Egyetlen roppanással betört az ajtó és a fürdőkádban meztelenül fürdő asszonynak esett. Hatalmas kés villant meg kezében, majd pillanatok múlva vastag vérsugár festette vörösre a kád vizét. Barna pedig elvakulva, őrzöngve szurk az asszony vonagló testébe, ahol csak érte. Az tán eldobva kését kiszaladt az utcára, egyenesen egy rendőr karjaiba. Néhány perc múlva már a rendőrségen volt.

Staniol-papír, fehér és színes, nagy választékban, továbbá selyem papirok minden színben kaphatók Pásztor Ede cégnél, Piața Mihai Viteazul 4.

Nagyváradra érkezett Serban földművelésügyi alminiszter

(Nagyvárad.) Serban földművelésügyi alminiszter, a kolozsvári gazdasági akadémia rektora, pénteken délután 3 óra 50 perckor Nagyváradra érkezett. Az állomáson Georgescu prefektus és Chirila Augustin polgármester fogadták. A földművelés-

ügyi alminiszter Nagyváradon megtekintette a mezőgazdasági intézményeket, a mezőgazdasági kamarát és annak tanyáját. Serban miniszter délután az állami tanítók kurzusán előadást tartott „A szociális agronomia” címen.

Kidobta gyermekét a robogó vonatból

(Braila.) Szokatlan módon akart megszabadulni újszülött gyermekétől egy 16 éves brailai leány-anya, Stanca Puscuta. Vonatra szállt és egy adott pillanatban, amikor azt hitte, hogy senki sem veszi

a történetet, azonnal értesítette a következő állomás csendőrségét, amely letartóztatta a lelketlen anyát. Stanca Puscuta elmondta, hogy nem volt miből eltartania gyermekét és ezért szánta rá magát tettére.

A csendőrök azonnal a gyermek keresésére indultak és meg is találták a sinek között. Azon a vonalon közben több vonat is elhaladt, de szerencsés véletlen folytán a csecsemő éppen a két sín közé esett, úgy hogy a feletle elrobogó vonatok meg sem sérültek. A csecsemőt a Mircea bölcsődében helyezték el, — Stanca Puscutát pedig letartóztatták.

Saját termései

FAJBOROK

kisüsti pálinkák olcsó árban
1 liter jó asztali bor 10 Lei
3 „ vételeinél 9 Lei

Marghita Uradalom borlerakala
Oradea, Piața Mihai Viteazul 1.
(Füchsl palota)

észre, bepólyált gyermekét kidobta a robogó vonatból. Néhány utas azonban észrevette

Leégett Tóttelek biharmegyei falu félgabonatermése

(Nagyvárad.) Pénteken délután a Szalárd közelében levő Tóttelek község határában eddig még ismeretlen okból kigyulladt a cséplésre összehordott gabona. Pillanatok alatt lángtengerré változott a hatalmas mennyiségű termés. A szalárdi, siteri és tótteleki csendőrségek a lakossággal együtt próbálkoztak a hatalmas tűz eloltásával, a gabona azonban a nagy melegben hatalmas erővel égett és a vízhiány miatt is kilátástalannak látszott az erőfeszítés. A csendőrség és a lakosság munkája csak arra szorítkozott, —

hogy a kigyulladt gabonatermést környező házakat megmentsék a pusztulástól. Délután kivonultak a váradi tűzoltók is. A fél falu termése égett el. A szerencsétlen embereknek enniük sem lesz mit télire.

A jövő héten fizetik a nyugdíjakat

A nyugdíjak kiutalását a jövő hét elejére várják a pénzügyigazgatóságon. A nyugdíjakat sorszám szerint fizetik.

Rádió műsor

VASÁRNAP

BUCUREȘTI. 7.30 Ritmikus torna, híradó, hangverseny, orvosi tanácsok. 9.55 Istentisztelet. 12 Gramofonlemez. 13.05 Déli hangverseny. 18.17 Gramofonlemez. 19.15 Tánccsele. 20.15 Román zene gramofonlemezekről. 21 Énekhangverseny. 22.30 Filmrészletek. 23 Hírek. 23.15 Gramofonlemez. Majd hírek külföldre német és francia nyelven. Utána közlemények.

BUDAPEST I. 9 Lemezek. 9.45 Hírek. 11 Egyházi ének és szentbeszéd. 12.15 Evangélikus

istentisztelet. 13.30 Időjelzés. 13.35 Operaházi zenekar. 14.30 Előadás. 15 Lemezek. 16.45 Munkásdalkörök hangversenye. 17.30 Előadás. 18.10 Előadás. 18.40 Zenekari hangverseny. 19.30 Elbeszélés. 20 Cigányzene. 20.15 Hírek. 20.45 Mark Twain humoreszkje. 21 Operett. „Zimberi-zombori szép asszony”. 22.15 Hírek. 23.40 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24.40 Cigányzene. 1.05 Hírek.

HÉTFŐ

BUCUREȘTI. 7.30 Ritmikus torna, híradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizálás

jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 19.17 Szórakoztató hangverseny. 20.15 Gramofonlemez. 21 Rádiózenekar. 22 Hírek. 22.15 Coredo. 22.35 Tánccsele. 23.15 Vendégül zene. 23.45 Hírek idegen nyelveken.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek és gramofon. 8.20 Éterend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszol

gálat. 13 Déli harangszó. 13.10 Lisztművek zongorán. 13.40 Hírek. 14 Honvédenekar. — 14.20 Pontos időjelzés. 15.20 Hírek. 16.55 Diákkféltára. 17.45 Pontos időjelzés. 18.10 Cigányzene. 18.50 Előadás. 19.20 Hegedűszámok. 19.45 Előadás. — 20.15 Hírek. 20.25 Jazz-számok zongorán. 20.40 Közvetítés a Philips-művek telepéről. 21.20 Parasztbecsület hanglemezzel. 22.40 Hírek. 23 Cigányzene. — 23.40 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24 Lemezek. 24.20 Angolnyelvű előadás. 1.05 Hírek.

Apróhirdetések

PÓSTA

Nyári-ruhák feltűnő olcsó árban, boureite nadrágok 600 leitől készülnek. Tóbiás, Piața Bisericii.

ÁLLÁS

Masamódlányokat magas fizetéssel augusztus 15-re állandó munkára felvesz Hutwald kereszalon.

Mindenes szobaleányt, ki főzéshez ért, felveszek. Atlasz gyógyszerár, Regele Ferdinand és Principele Mihai ucca sarok. 3210

Mindenes leány kéttagú családdhoz azonnaira felvétetik. Darvas, Milerand ucca 2. 3209

Kéttagú családdhoz mindenes főzőnőt augusztus 1-re felvesz Pollák, Str. Millerand 9. 3208

Megbízható mindenes kis családdhoz felvétetik. Paul Chinez 15. 3207

Mindenes főzőnő vagy bejárónő azonnaira felvétetik. Str. Reg. Ferdinand No. 17. „Erca” szücsület. 3206

Mindenes fiatal bejárónő egész napra felvétetik. Özv. Kissné, Tache Ionescu 21. 3205

Vidéki orvos háztartásának vezetésére mindenes szakácsnőt keres. Jelentkezni: Halmai, Piața Unirii 12. 3204

Cipőüzembe talpfényezőt keresek azonnaira. Tache Ionescu 1. udvarban. 3234

Lapkihordót bevezetett helyre, lehetőleg gyakorlottat fixfizetéssel és mellék jövedelemmel felvesszünk az esti órákra. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

VÉTEL-ELADÁS

Eladó exender-prés Calea Luncu No. 11. Str. Moldova folytatása. 3199

Sürgősen eladó egy ház. Se-leusi rét. 8. ucca 32. sz. 3198

DeSoto márkájú személyautó üzembépes állapotban eladó. Erdei, Str. Nic. Leon 5. (Kissötét ág.) 3211

Egy szobás sarok magánház olcsón eladó. Str. Brandusa 28. 3216

Mély gyermekkocsi és egy cilindergép eladó. Str. Remus 4 3213

Eladó háromkerekű teherhordó tricikli. Cim a kiadóban. 3202

Fürdőkád zománczott vagy cinkplé, használt de jókarban levőt megvételre keresek. Cim Vészi hirlapiroda, Marghita. Ajánlatokat árral kérjük közölni. 3186

Eladó: V. Párvan 3. sz. alatti ház, áll: szoba, konyha, speiz és szoba konyhából. Dr. Sarkady ügyvéd. Bul. Reg. Ferdinand 16. 3212

KÜLÖNFÉLE

TERHES NŐI VIZ

veszünk 10 lei-ért kgr-ként — Érdeklődni Szigeti István úrnál. Str. Ciorogariu 15, földszint 13—15 óra között. 3193

Multat, jelent, jövőt mondok 20 leiért és bármilyen bajában segiteni tudok. Moldova ucca 58-a. Oradea. 3171

A volt városi szállótelep mellett (Str. Stroiescu), a nagyállomástól alig 5 percrenyire, több, ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Ertekezni a tulajdonosnál d. e. 8—10-ig Str. Franceza 12

LAKÁS

Egy szoba-konyha, világos lakás azonnaira kiadó. Prom. Eminescu 14 (Köröspart) 3104

Egyszobás, konyha ház mellékhelyiségekkel és egy telek gyümölcsös eladó. Alesdului ucca 2-a. Értekezni d. u. 5-től. 3157

Kiadó augusztus 1-ére egy kétszobás és egy egyszobás udvari lakás. Str. Densusianu 2. 3179

Szoba, konyha szuterén-lakás kéttagú családnak kiadó. Viz, W.C. benn. Str. Miron Cristea 10. 3215

Magános nő kvartélyba menne egy rendes házaspárhoz Str. Avram Iancu és Str. Alexandri közelében. Cim Piața Unirii 16. 3214

Egyszobás uccai lakás kiadó Str. Cogalniceanu 2-c. 3189

NYOMATOTT PASZTOR EDE CÉGNEL ORADEA